

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КИРИЛЕНКО ЛІАНА ВІКТОРІВНА

УДК: 65: 005.935: 005.212 (043.3)

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ І ДІАГНОСТИКИ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Запоріжжя – 2018

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі обліку та оподаткування Запорізького національного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Шмиголь Надія Миколаївна,
Запорізький національний університет,
завідувач кафедри обліку та оподаткування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Хрущ Ніла Анатоліївна,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування;

кандидат економічних наук, професор
Козик Василь Васильович,
Національний університет “Львівська
політехніка”, завідувач кафедри економіки
підприємства та інвестицій.

Захист дисертації відбудеться “21” червня 2018 р. об 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.051.08 у Запорізькому національному університеті Міністерства освіти і науки України за адресою: 69063, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 74, корп. 5, ауд. 326.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Запорізького національного університету за адресою: 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66-а, корп. 2.

Автореферат розісланий “19” травня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ю.О. Швець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах трансформації економічної системи спостерігається зростання ролі конкуренції, що призводить до необхідності використання доцільних підходів оцінки стратегічного розвитку з метою зростання ефективності діяльності підприємства та забезпечення конкурентоспроможності. Характерна зміна державного регулювання економіки призводить до підвищення ризиків ефективної діяльності підприємств. Системи моніторингу та діагностики є невід'ємною складовою інформаційної системи управління, яка формує інформаційне забезпечення підприємства та є одним із найбільш важливих інструментів конкурентоспроможності підприємств.

За умов зміни підприємством конкурентних позицій на ринку виникає необхідність використання моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища, з метою прийняття якісних та вчасних управлінських рішень.

Теоретичні основи діагностики досить широко представлені в роботах українських і закордонних економістів, таких як: Гетьман О.О., Глазов М.М., Градов А.П., Казачков І.О., Коласс Б.А., Максишко Н.К., Мостенська Т.Л., Пуліна Т.В., Ткаченко О.О., Шаповал В.М., Швець Ю.О та ін. Досліджували проблеми моніторингу діяльності підприємств у своїх працях такі науковці, як: Антонюк А.А., Богуславська Т.В., Бурова Т.А., Давидович І.Є., Козик В.В., Лубенченко О.Е., Мойсеєнко І.П., Петренко С.М., Полякова В.В., Пушкар М.С., Хрущ Н.А., Череп А.В., Чуліпа І.Д., Шедина Н.А., Шмиголь Н.М., Щербак В.Г., Яковлев Ю.П. та ін.

Дані дослідники дотримуються схожої думки у розумінні сутності моніторингу як спостереження за станом та параметрами певного об'єкта, але все ж спостерігаються розбіжності щодо розуміння місця моніторингу в системі управління підприємством. Більшість науковців розглядають моніторинг як одну із складових системи діагностики, контролю, економічного аналізу, системи управлінських рішень. Проте серед науковців також існують суперечності щодо складу інструментів моніторингу, критеріїв здійснення та часового діапазону.

Таким чином, незважаючи на істотну теоретичну базу, потребують подальшої розробки питання, що пов'язані з практичним застосуванням підходів до моніторингу та діагностики діяльності підприємств.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематикою науково-дослідних робіт кафедри обліку та оподаткування Запорізького національного університету за темою "Економічний інструментарій управління розвитком підприємства" (номер державної реєстрації 0114U002657). Особисто автором розроблено пропозиції щодо використання методичного підходу до діагностики схильності підприємства до банкрутства для управління підприємствами, удосконалено методичний підхід до максимізації інтегрального показника, розроблено інформаційно-аналітичну систему діагностики та моніторингу

діяльності підприємств, науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування підходів до моніторингу та діагностики діяльності підприємства.

Відповідно до мети дослідження в роботі поставлено наступні *завдання*:

- узагальнити наукові підходи та розвинути визначення економічної сутності поняття “діагностика”;

- удосконалити науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємств;

- удосконалити трактування сутності поняття “моніторинг діяльності підприємства”;

- проаналізувати стан підприємств машинобудівної галузі країни в цілому та, в розрізі промислових підприємств, визначити проблеми, перспективи розвитку та обґрунтувати доцільність використання підходів діагностики та моніторингу для оцінки їх діяльності;

- удосконалити методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства;

- удосконалити методичний підхід до максимізації інтегрального показника для моніторингу діяльності підприємств машинобудування;

- запропонувати удосконалену інформаційно-аналітичну систему діагностики та моніторингу діяльності підприємств.

Об’єктом дослідження є процес використання економічних підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо використання підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дисертаційної роботи виступають наукові розробки, викладені у працях українських та зарубіжних вчених з оцінки діяльності підприємства, менеджменту, фінансово-економічного аналізу, економічної діагностики підприємства. Для досягнення визначеної мети дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: *системного аналізу і синтезу* – для дослідження теоретичних основ існуючих підходів діагностики та моніторингу діяльності підприємства (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3); *метод систематизації наукового досвіду та термінологічного аналізу* – для аналізу визначення поняття “діагностика”, визначення видів діагностики і для аналізу українського та закордонного досвіду оцінки стану підприємства (підрозділи 1.1, 1.3); *статистичний метод обробки даних, метод групування* – для діагностики стану машинобудівної галузі країни та українських промислових підприємств (підрозділ 2.1); *метод порівняння, метод системного аналізу, коефіцієнтний метод* – для оцінювання стану діяльності на підприємствах машинобудування (підрозділи 2.2, 2.3); *рейтинговий метод, метод порівняння* – для розробки й удосконалення методичних підходів щодо використання підходів діагностики та моніторингу діяльності підприємства

машинобудування, а також для узагальнення результатів проведеного дослідження (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3).

Інформаційним підґрунтям дисертаційного дослідження стали закони України, нормативно-правові акти, офіційні статистичні й аналітичні матеріали Державної служби статистики України, звітність та первинні дані підприємств машинобудування України, річна бухгалтерська й оперативна звітність підприємств, статті зарубіжних і українських учених, результати власних напрацювань і спостережень. Економічні розрахунки виконані із застосуванням сучасних методик і комп'ютерних технологій обробки статистичних матеріалів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні та удосконаленні теоретичних, методико-прикладних основ щодо використання підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємств машинобудування.

У процесі дослідження одержано такі найсуттєвіші результати:

удосконалено:

– науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємства, який складається із трьох етапів і, на відміну від існуючих, враховує оцінювання впливу внутрішніх і зовнішніх чинників та ризиків для підприємства, що дозволить керівникам підприємств своєчасно проводити необхідні заходи щодо узгодженості внутрішніх зв'язків і використання резервів підприємства, в тому числі з трансформації виробничої структури відповідно до вимог ринку, та підвищити якість управлінських рішень для забезпечення ефективного функціонування підприємства;

– методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства, який, на відміну від існуючих, передбачає вибір системи показників експрес-аналізу, обчислення групових показників та використання інструментарію нечітких множин у процесі оцінки ефективності діяльності, що дозволяє підприємствам ідентифікувати поточний фінансовий стан за типами фінансової стійкості та розробити заходи щодо своєчасного реагування на негативні тенденції розвитку;

– методичний підхід до максимізації інтегрального показника, який, на відміну від існуючих, в процесі діагностики і моніторингу враховує структуру і джерела фінансування діяльності; дозволяє в межах допустимих структурних зрушень управляти діловою активністю, платоспроможністю, ліквідністю, прибутковістю та фінансовою стійкістю підприємств;

– інформаційно-аналітичну систему діагностики та моніторингу діяльності підприємств машинобудівної галузі, яка, на відміну від існуючих, включає блок розробки антикризових заходів для обґрунтування управлінських рішень за рахунок оптимізації структури господарських зв'язків, що на основі комплексу економіко-математичних моделей дозволяє автоматизувати всі процеси й етапи діагностики і моніторингу діяльності підприємств;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат теорії управління, що полягає в уточненні сутності поняття “діагностика” як дослідницького процесу оцінки

стану діяльності підприємства та системи управління підприємством, встановлення характеру порушень нормального перебігу економічних процесів та розробки шляхів удосконалення управління системою, яке подається з позицій комплексного та системного підходу і враховує зв'язок з чинною законодавчою базою;

– сучасне трактування сутності поняття “моніторинг діяльності підприємства”, як процес збору, систематизації та постійного спостереження за станом діяльності підприємства з використанням даних за короткий термін (місяць), що розглядає моніторинг як складову діагностики підприємств, відображає стан й оперативну динаміку показників діяльності підприємств, дозволяє оперативно приймати управлінські рішення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних науково-методичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення підходів діагностики та моніторингу діяльності підприємств машинобудування. Основні результати дослідження знайшли практичне використання у діяльності КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія” (довідка № 2/01-04-530 від 15.08.2017 р.), ПрАТ “Азовський машинобудівний завод” (довідка №11-3 від 30.08.2017 р.), АТ “Мотор Січ” (довідка №24154 від 11.09.2017 р.), ТОВ “Запорізький механічний завод” (довідка №464-1/22 від 15.09.2017 р.), ТОВ “Укрспецмаш” (довідка №10/90 від 04.10.2017 р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі факультету менеджменту Запорізького національного університету при викладанні дисциплін “Стратегічне управління”, “Економіка торгівлі” і “Електронна комерція” (довідка №01-14/155 від 06.10.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розв’язання актуального наукового завдання щодо використання підходів до моніторингу та діагностики діяльності підприємств машинобудування. Всі основні наукові положення, висновки та рекомендації, які винесено на захист, одержано автором самостійно. З наукових робіт, виданих у співавторстві, внесені виключно матеріали, які є результатом особистої роботи здобувача. Власний науковий внесок дисертанта у наукові роботи, опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Наукові положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювалися та одержали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції “Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі” (м. Київ, 21-22 квітня 2016 р.); XII Міжнародній науково-практичній конференції “Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях” (м. Запоріжжя, 26-27 жовтня 2017 р.); Всеукраїнській

науково-практичній конференції “Проблеми управління економічним потенціалом регіонів” (м. Запоріжжя, 2 листопада 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Наукові підходи до оцінки соціально-економічного розвитку країни” (м. Одеса, 10-11 листопада 2017 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції “Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами” (м. Луцьк, 7 грудня 2017 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційної роботи опубліковано у 14 наукових працях, з них: 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях України (із них 5 статей у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз), 5 тез доповідей за матеріалами конференцій, 1 стаття в іншому виданні. Загальний обсяг публікацій 5,49 друк. арк. (особисто автору належить 4,56 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 180 найменувань, 7 додатків. Загальний обсяг роботи становить 253 сторінки, з них 177 сторінок займає основний текст. Робота містить 39 рисунків та 58 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано її мету та завдання, визначено об’єкт і предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію та публікації.

У першому розділі – **“Теоретико-методичні підходи до моніторингу і діагностики діяльності підприємств”** – узагальнено теоретичні підходи та запропоновано авторське визначення поняття “діагностика”; удосконалено науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємства; уточнено трактування сутності поняття “моніторинг діяльності підприємства”; проаналізовано основні проблеми та завдання підходів діагностики; проведено аналіз українського та закордонного досвіду оцінки діяльності підприємств.

На підставі критичного аналізу підходів науковців до визначення сутності поняття “діагностика”, удосконалено понятійно-категоріальний апарат теорії управління, а саме уточнено сутність трактування “діагностика” як дослідницького процесу оцінки стану діяльності підприємства та системи управління підприємством, встановлення характеру порушень нормального перебігу економічних процесів та розробки шляхів удосконалення управління системою, яке подається з позицій комплексного та системного підходу та враховує зв’язок з чинною законодавчою базою.

Доведено, що систематизація складових процесу діагностики підприємства значною мірою спрощує сам процес, знижує витрати часу на апробацію прийнятних для цілей проведеного дослідження методів, а також знижує ризик отримання недостовірних висновків. Пропонується, для узагальнення комплексної економічної діагностики, використовувати три основні етапи діагностики, в яких охоплені основні методи проведення аналізу та діагностики підприємства (рис. 1).

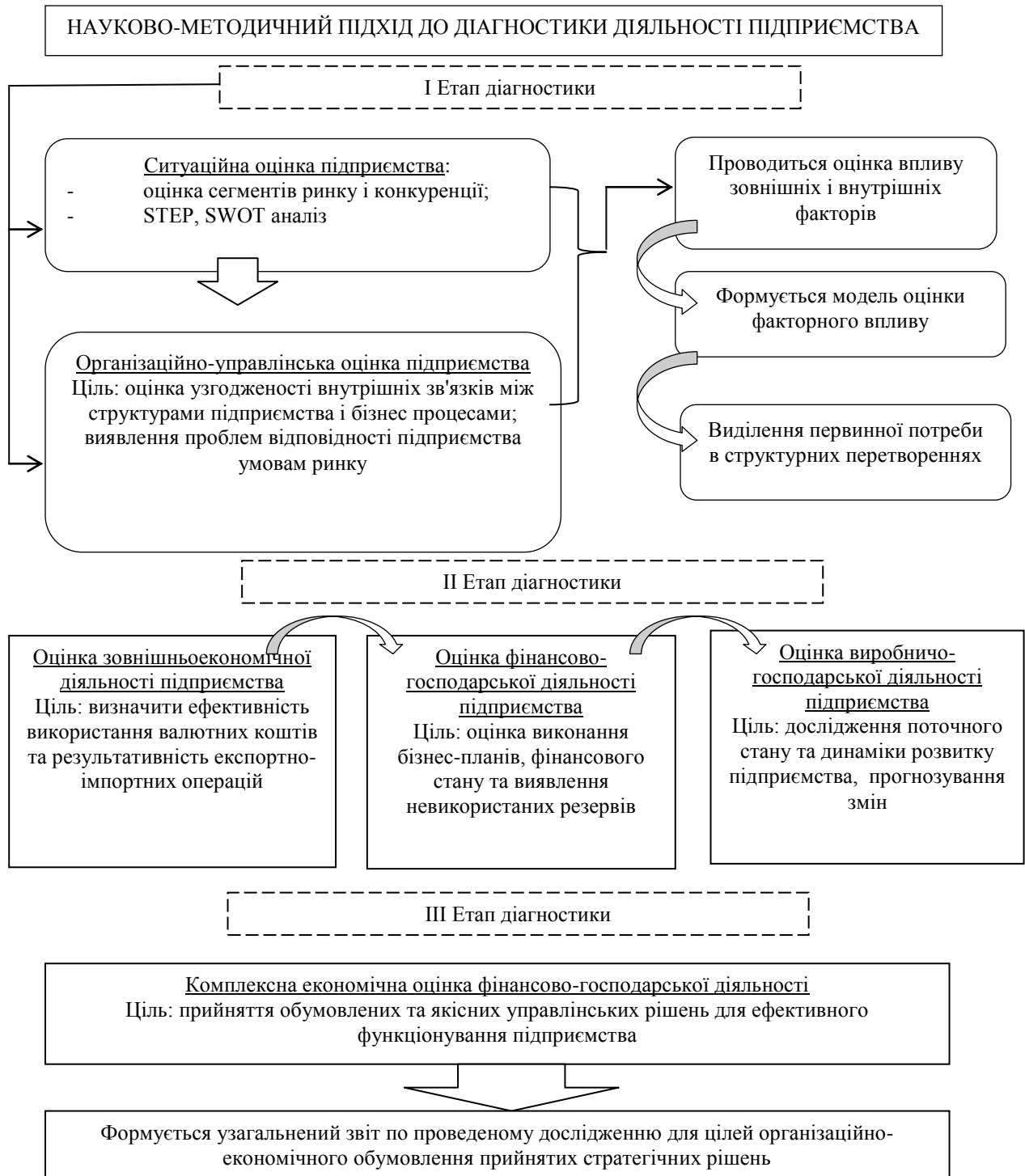

Рис. 1. Науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємства
Джерело: розроблено автором

У запропонованому науково-методичному підході до діагностики діяльності підприємства особлива увага приділяється оцінці впливу внутрішніх та зовнішніх чинників. На основі результатів проведення першого етапу діагностики підприємства, формується модель оцінки факторного впливу зовнішнього і внутрішнього середовища, в ході реалізації якої, вирішуються такі завдання: визначаються всі фактори і ступінь їх впливу, оцінюються ризики від зміни їх величини. Кожна з підсистем науково-методичного підходу

за своїм змістом самодостатня та має конкретні сформульовані завдання і цілі задля досягнення яких, можна або припинити дослідження, або продовжити, ускладнюючи завдання для головної мети. Практичне застосування зазначеного науково-методичного підходу діагностики діяльності підприємства дозволить керівникам підприємств своєчасно реалізувати необхідні заходи по перетворенню своєї виробничої структури відповідно до вимог ринку.

Проведені дослідження існуючих підходів науковців до трактування сутності поняття “моніторинг” дозволили з’ясувати, що велика кількість науковців визначають моніторинг як спостереження за станом та параметрами певного об’єкта.

Тому, запропоновано авторське визначення сутності поняття “моніторинг діяльності підприємства” як процесу збору, систематизації та постійного спостереження за станом діяльності підприємства, з використанням даних за короткий термін (місяць), що розглядає моніторинг як складову діагностики підприємств, відображає стан та оперативну динаміку показників діяльності підприємств, дозволяє оперативно приймати управлінські рішення.

На основі аналізу закордонного та українського досвіду діагностики і моніторингу діяльності підприємств встановлено, що для ефективного впливу на процеси фінансово-економічної діяльності підприємств необхідно в господарський алгоритм їхньої діяльності ввести сучасні механізми, які включають систему показників, що найбільш повно та адекватно відображають фінансове становище суб’єкта господарювання. Для розвитку українських підприємств, у сучасних умовах, дуже важливою є інформація про глибину кризи, її характер, можливі прояви в життєдіяльності окремого підприємства. Поглиблення знань із запобігання кризових явищ підвищує ефективність управління, що сприяє стабільнішому розвитку вітчизняних підприємств.

У другому розділі – **“Особливості використання систем моніторингу і діагностики на машинобудівних підприємствах”** – досліджено стан вітчизняних промислових підприємств і підприємств машинобудування; визначено проблеми та тенденції розвитку підприємств машинобудування; узагальнено підходи діагностики та моніторингу діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Статистичний аналіз даних щодо обсягів виробництва продукції підприємств машинобудування показав, що спостерігається їхній хаотичний розвиток: щороку обсяг виробництва коливається в межах незначного збільшення або зменшення (рис. 2).

За результатами аналізу встановлено, що за 2016 р. на підприємствах машинобудування зосереджено понад 15% вартості основних засобів і майже 6% оборотних активів промислових підприємств та понад 22% кількості найманих працівників. Підприємства машинобудування є найбільш постраждалими від економічної кризи в країні. Через зменшення зовнішнього попиту відбулося зниження експорту продукції машинобудування, обсягів виробництва та збільшення кількості готової продукції на складах, погіршення фінансових результатів.

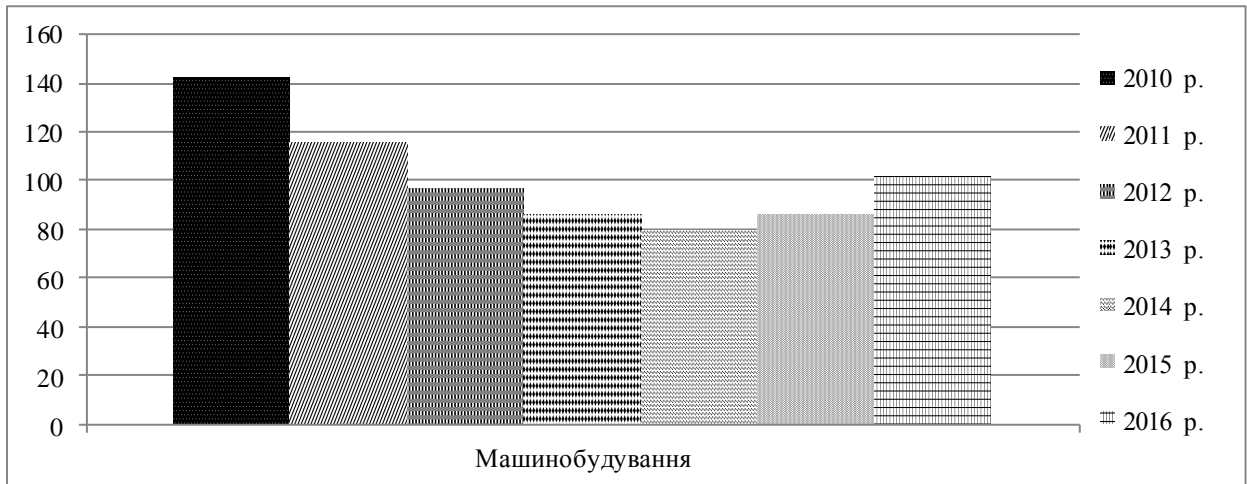

Рис. 2. Індеси обсягів продукції в машинобудуванні за 2010-2016 рр. (у % до попереднього року)

Примітка: систематизовано автором на основі даних Державної служби статистики України

Надзвичайно важливим для аналізу показником є рентабельність операційної діяльності промислових підприємств і підприємств машинобудування (табл. 1).

Таблиця 1

Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами машинобудування (млн. грн.)

Показники	Промисловість України	машинобудування (разом), в т.ч.	виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	виробництво електричного устаткування	виробництво машин і устаткування не віднесених до інших груп	виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	
1	2	3	4	5	6	7	
2010 р.	Дохід	48602	10026	359	1359	2892	5415
	Витрати	1371650	143600	10083	21265	52545	59708
	Рент-ть,%	3,5	7	3,6	6,4	5,5	9,1
2011 р.	Дохід	81805	17789	1936	1028	3203	11621
	Витрати	1742909	191449	14005	24906	56754	95784
	Рент-ть,%	4,7	9,3	13,8	4,1	5,6	12,1
2012 р.	Дохід	52583	16598	584	2313	3017	10685
	Витрати	1568185	168409	10123	25007	48732	84547
	Рент-ть,%	3,4	9,9	5,8	9,3	6,2	12,6
2013 р.	Дохід	46273	9237	412	1998	2447	4379
	Витрати	1527701	139903	9921	24485	44910	60587
	Рент-ть,%	3	6,6	4,2	8,2	5,4	7,2

Продовження таблиці 1

	1	2	3	4	5	6	7
2014 р.	Дохід	37143	-3978	-1096	-805	-588	-1489
	Витрати	1637281	139127	12936	26020	47383	52787
	Рент-ть,%	2,3	-2,9	-8,5	-3,1	-1,2	-2,8
2015 р.	Дохід	47740	5511	155	469	2353	2533
	Витрати	1396820	106058	8440	18529	39094	39994
	Рент-ть,%	3,4	5,2	1,8	2,5	6,0	6,3

Примітка: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України

Проведений аналіз діяльності підприємств машинобудування показав, що у 2015 р. рентабельність операційної діяльності підприємств машинобудівної галузі вище, ніж промислових підприємств на 1,8%. У 2015 р. порівняно з 2014 р., рентабельність зростає і на промислових підприємствах на 1,1% і в підприємствах машинобудівної галузі – на 8,1%. Але у 2014 р. спостерігалась тенденція до зниження рівня рентабельності промислових підприємств і підприємств машинобудівної галузі. У 2015 р. рентабельність, незважаючи на зростання, є досить низькою.

Проаналізовано стан діяльності підприємств машинобудівної галузі Запорізької області, а саме: АТ “Мотор Січ”, ПрАТ “Азовський машинобудівний завод”, ТОВ “Запорізький механічний завод”, КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія”, ПАТ “Запоріжкран”, ТОВ “Укрспецмаш” (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз фінансового результату діяльності підприємств машинобудування за період 2014-2016 рр.

Підприємство	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2015 р. від 2014 р.		Відхилення 2016 р. від 2015 р.	
				+-	%	+-	%
				АТ “Мотор Січ”	1560,37	3399,84	1964,44
ПрАТ “Азовський машинобудівний завод”	-4434	-3501	2	933	-21,04	3503,00	-100,06
ТОВ “Запорізький механічний завод”	2795	1824	1129	-971	-34,74	-695	-38,10
ПАТ “Запоріжкран”	-243917	-136290	25051	107627	-44,12	161341	118,38
ТОВ “Укрспецмаш”	-1281	-453	808	828	-64,64	1261	-278,37

Примітка: побудовано автором на основі даних Державної служби статистики України

Результати проведеного аналізу показали, що окремі підприємства зазнали збитків у 2014-2015 рр., такі як: ПрАТ “Азовський машинобудівний завод”, ПАТ “Запоріжкран”, ТОВ “Укрспецмаш”, КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія”. За проведеною оцінкою

стану машинобудівної галузі загалом та обраних підприємств доцільно зазначити, що фінансово-економічні показники підприємств машинобудування поступово погіршуються, а самі підприємства знаходяться у технологічному стані з низьким рівнем інноваційно-інвестиційного потенціалу, спостерігається зменшення конкурентоздатності продукції як на міжнародних, так і на вітчизняних ринках.

Встановлено, що однією з причин зменшення прибутковості підприємств машинобудування є зменшення обсягу виробництва продукції.

Для підприємств Запорізького регіону одним із шляхів покращення стану машинобудівної галузі є створення спільних підприємств із іноземними партнерами та підвищення інвестиційної привабливості, адже існують усі умови для їхнього ефективного та прибуткового функціонування.

У третьому розділі – **“Удосконалення підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємства”** – запропоновано метод діагностики схильності підприємства до банкрутства; удосконалено методичний підхід до максимізації інтегрального показника для моніторингу діяльності підприємств машинобудування; удосконалено інформаційно-аналітичну систему діагностики та моніторингу діяльності підприємств.

Поширення методів дискримінантного аналізу, до складу яких доцільно віднести модель Альтмана Е., Терещенка О.О. та ін. розробки вітчизняних авторів, що дозволяють враховувати специфіку господарювання в умовах українського законодавства чи галузевої приналежності, пов'язане з відносною легкістю їхнього використання. Однак, застосування методів дискримінантного аналізу в практиці діагностики діяльності підприємств містить певні недоліки, що знижують точність отриманих висновків. В той же час, якість менеджменту, яка виражається в динаміці розвитку підприємства за останні роки, абсолютно не враховується, це призводить до того, що різні за динамікою розвитку підприємства з подібним значенням роздільної функції отримують однакові оцінки. Вище означені недоліки потребують наукового вирішення, що дозволить більш точно діагностувати наявність ризику банкрутства. Таким чином, обрано множину показників аналізу, які характеризують поточний стан суб'єкту господарювання доповнивши відповідними показниками їх динаміки розвитку.

Удосконалений методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства складається з групи взаємопов'язаних етапів (рис. 3).

Практична реалізація методу діагностики схильності підприємства до банкрутства виконувалась на прикладі групи підприємств машинобудівної галузі Запорізької області: ПрАТ “Азовський машинобудівний завод”, ТОВ “Запорізький механічний завод”, АТ “Мотор Січ”, ПАТ “Запоріжкран”, КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія”, ДП “Ілліч-Агро Донбас”, ПАТ “Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча”. Даний підхід, поряд з оцінкою результатів діяльності звітного періоду, полягав в необхідності оцінки динаміки фінансового стану та стійкості виявлених тенденцій.

Рис. 3. Методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства

Примітка: розроблено автором

Недоліком моделей діагностики, які побудовані на основі інтегральної оцінки, є відсутність класифікації значень інтегрального показника за класами стійкості підприємства. Тому, було запропоновано вирішення даної задачі з використанням апарату нечітких множин. В результаті отримано межі чотирьох класів стійкості, що дозволило ідентифікувати поточний фінансовий стан розглянутих підприємств:

– ПрАТ “Азовський машинобудівний завод” та КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія” відносяться до I класу стійкості, а отже мають високий рівень ймовірності дефолту;

– ПАТ “Запоріжжкран” та ДП “Ілліч-Агро Донбас” відносяться до II класу стійкості, тобто підприємства мають ознаки неплатоспроможності, а фінансова стійкість – нестабільна;

– ТОВ “Запорізький механічний завод” та АТ “Мотор Січ” відносяться до III класу стійкості, тобто підприємства можуть виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов’язання, ризик ймовірності дефолту незначний.

Для розробки рекомендацій щодо покращення фінансового стану розглянутих підприємств нами було удосконалено методичний підхід до максимізації інтегрального показника шляхом управління структурою та джерелами їх фінансування в межах допустимих структурних зрушень.

Запропонований методичний підхід враховує частки агрегованих статей активу і пасиву балансу підприємства та для максимізації інтегрального показника – їхня кількість повинна бути оптимальною.

Встановлено, що в процесі моніторингу та діагностики результатів господарської діяльності будь-якого підприємства актуальним є вирішення завдань, що пов'язані із зберіганням та обробкою великих за обсягами масивів вхідної інформації, оскільки управління є безперервним процесом та в ході прийняття господарських рішень необхідно забезпечити швидкий доступ до актуальної інформації та її своєчасну обробку з використанням сучасних моделей діагностики діяльності підприємств, що потребує застосування аналітичного інструментарію та пов'язане з багаторазовим виконанням однотипних операцій.

Тому, для вирішення цих завдань, удосконалено інформаційно-аналітичну систему діагностики та моніторингу діяльності підприємств машинобудівної галузі шляхом функціонування чотирьох основних блоків: бази даних; діагностики; ідентифікації фінансового стану; розробки антикризових заходів. Удосконалена інформаційно-аналітична система на основі комплексу економіко-математичних моделей дозволила автоматизувати всі етапи діагностики діяльності обраних підприємств машинобудівної галузі (табл. 3).

Таблиця 3

Зведені результати діагностики підприємств
машинобудівної галузі на кінець 2016 р.

Підприємство	Інтегральний показник	Динаміка зростання		Стійкість динаміки	
		Середньорічний темп приросту	Тенденція	Коефіцієнт варіації	Стійкість
ПрАТ “Азовський машинобудівний завод”	0,364	-8,52%	Скорочення	23,80%	Стійка
ТОВ “Запорізький механічний завод”	0,686	-3,84%	Обмежене скорочення	7,37%	Стійка
АТ “Мотор Січ”	0,752	-1,84%	Обмежене скорочення	3,73%	Стійка
ПАТ “Запоріжжкран”	0,467	5,51%	Зростання	48,21%	Не стійка
КТ “Запорізький завод високовольтної апаратури – Вакатов” і Компанія”	0,372	-12,33%	Скорочення	4,67%	Стійка
ДП “Ілліч-Агро Донбас”	0,524	-6,34%	Обмежене скорочення	41,53%	Не стійка

Примітка: розроблено автором

Практичною цінністю інформаційно-аналітичної системи також є блок розробки антикризових заходів для обґрунтування управлінських рішень щодо поліпшення фінансового стану підприємства за рахунок оптимізації структури господарських зв'язків та джерел їхнього формування (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок групових показників діяльності підприємства АТ “Мотор Січ” з урахуванням рекомендованих змін на кінець 2016 р.

Напрямок оцінки	На кінець звітного періоду	На кінець планового періоду	Додаткове збільшення доходу на 5%
Ліквідність	0,670	0,696	0,696
Платоспроможність	0,495	0,718	0,718
Ділова активність	0,180	0,191	0,200
Прибутковість	0,883	0,883	0,900
Фінансова стійкість	1,000	1,000	1,000
Інтегральний показник	0,752	0,769	0,777

Примітка: розроблено автором

Результатами роботи цього блоку є рекомендації щодо бажаних змін агрегованих статей балансу підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання щодо розробки нових підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємств машинобудування. За результатами дослідження сформульовано такі основні висновки і рекомендації:

1. Дослідивши різні науково-теоретичні підходи щодо визначення економічної сутності поняття “діагностика”, автором запропоновано розглянути дане поняття як дослідницький процес оцінки стану діяльності підприємства та система управління підприємством, встановлення характеру порушень нормального перебігу економічних процесів та розробки шляхів удосконалення управління системою, яке подається з позицій комплексного та системного підходу та враховує зв’язок з чинною законодавчою базою.

2. Встановлено доцільність систематичної діагностики діяльності підприємств. Узагальнення різних наукових положень, щодо методик діагностики діяльності, дозволили удосконалити їх приділивши особливу увагу оцінці впливу внутрішніх та зовнішніх чинників та ризикам, що впливають на ефективність діяльності. Впровадження в практичну діяльність удосконаленого науково-методичного підходу до діагностики діяльності підприємства дало змогу підприємствам машинобудівної галузі приймати якісні управлінські рішення для забезпечення ефективного функціонування підприємств

3. Узагальнено широке коло наукових підходів щодо визначення терміну “моніторинг діяльності підприємства” та запропоновано авторське трактування даного поняття, як процес збору, систематизації та постійного спостереження за станом діяльності підприємства, з використанням даних за короткий термін (місяць), що розглядає моніторинг як складову діагностики підприємств, відображає стан та оперативну динаміку показників діяльності підприємств, дозволяє оперативно приймати управлінські рішення. На відміну від існуючих, авторське трактування розглядає моніторинг як одну з складових діагностики підприємств.

4. На основі проведеного аналізу стану підприємств машинобудівної галузі країни загалом і в розрізі промислових підприємств, визначено що факторами, які стримують їхній розвиток, є: високі моральний та фізичний рівні зносу основних фондів в промисловості; значне відставання стану основних фондів від технологічного рівня розвинених країн; зростання збитковості підприємств; нестача власних фінансових коштів для розвитку виробництва; низький рівень впровадження інноваційних розробок і нововведень у галузі; зменшення обсягів інвестицій на підприємствах машинобудування з боку вітчизняних та іноземних інвесторів. Важливим заходом для підвищення конкурентоспроможності підприємств є проведення реконструкції більшості машинобудівних підприємств та ліквідації тих, що є нерентабельними.

Встановлено, що у 2015 р. порівняно з 2014р., рентабельність операційної діяльності промислових підприємств зросла на 1,1%, а на підприємствах машинобудівної галузі – на 8,1%. Проте у 2015 р. рентабельність операційної діяльності є низьким показником.

5. Запропоновано методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства, який базується на інтегральній оцінці їхнього фінансового стану. Головною проблемою такої оцінки є ідентифікація значень інтегрального показника за класами стійкості. В рамках даного дослідження для її вирішення було запропоновано використовувати методи нечіткої математики. В результаті було отримано межі чотирьох класів стійкості, що дозволило ідентифікувати поточний фінансовий стан розглянутих підприємств.

6. Для розробки рекомендацій щодо покращення фінансового стану проаналізованих підприємств, удосконалено методичний підхід до максимізації інтегрального показника шляхом управління структурою та джерелами їх фінансування в межах допустимих структурних зрушень. Використання даного методичного підходу на підприємствах машинобудівної галузі дозволяє своєчасно реагувати на негативні тенденції, погіршення ділової активності, платоспроможності, ліквідності і фінансової стійкості.

7. З метою практичної реалізації запропонованих підходів до діагностики та моніторингу діяльності підприємств, удосконалено інформаційно-аналітичну систему. Результатом роботи даної системи є перелік практичних рекомендацій для кожного підприємства, що дозволяють комплексно покращити фінансовий стан суб'єктів господарювання за напрямками ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Сценарне моделювання дозволило оцінити вплив зростання доходів на показники рентабельності та ділової активності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Монографії:

1. Кириленко, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2017. Сучасні підходи до моніторингу і діагностики діяльності підприємства. В: О.Л. Гальцова, ред.

Стратегії економічного розвитку: мікро- та макроекономічний рівні: колективна монографія. Запоріжжя: КПУ, с. 255-268 (0,86 друк. арк. особистий внесок автора: 0,68 друк. арк., досліджено використання сучасних підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємством).

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. Кириленко, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2017. Шляхи удосконалення підходів до діагностики діяльності підприємства. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Економічні науки*, №4 (36), с. 67–74 (0,62 друк. арк., особистий внесок автора: 0,55 друк. арк., розглянуто підходи до діагностики діяльності підприємства та обґрунтовано використання нових ефективних підходів застосування діагностики).

3. Кириленко, Л.В., Шмиголь, Н.М. та Антонюк, А.А., 2017. Використання моніторингу в системі управління діяльності підприємством. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво*, №6 (99), с. 63–67 (0,43 друк. арк., особистий внесок автора: 0,38 друк. арк., обґрунтовано доцільність використання моніторингу в системі управління діяльності підприємством).

1.3. Публікації у наукових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних:

4. ** Маница *, Л.В., 2016. Оцінка використання підходів до діагностики та моніторингу економічної діяльності на підприємствах машинобудівної галузі. *Причорноморські економічні студії: науковий журнал*, Вип. 12, Ч. 2, с. 212–216 (0,51 друк. арк.), (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща)**).

5. ** Кириленко, Л.В., 2017. Застосування методичного підходу до діагностики діяльності на підприємствах машинобудування. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*, №6, Т. 3 (253), с. 43-45 (0,41 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща)**).

6. ** Кириленко, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2017. Інформаційно-аналітична система діагностики діяльності підприємств машинобудівної галузі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Економічні науки”*, Вип. 24, Ч. 2, с. 167-171 (0,41 друк. арк., особистий внесок автора: 0,35 друк. арк., розроблено інформаційно-аналітичну систему для діагностики діяльності підприємств машинобудівної галузі) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща)**).

7. ** Маница *, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2017. Удосконалення методичного підходу до моніторингу та діагностики діяльності підприємств. *Причорноморські економічні студії: науковий журнал*, Вип. 13, Ч. 2, с. 233–238

** Видання одночасно належить до наукових фахових видань України.

*зміна прізвища з Маница на Кириленко у зв'язку з одруженням (актовий запис № 1234 від 16.09.2017 р.)

(0,54 друк. арк., особистий внесок автора: 0,40 друк. арк., розглянуто використання методичного підходу до моніторингу та діагностики діяльності підприємства, який було розроблено автором) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща)**).

8. ** Kyrylenko, L. and Shmygol, N., 2017. Assessment of the state of machine-building industry in Ukraine. *Технологічний аудит та резерви виробництва*, №1/5 (39), с. 69–74 (0,76 друк. арк., особистий внесок автора: 0,58 друк. арк., проведено оцінку стану машинобудівної галузі України) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Ulrich's Periodicals Directory (США), DRIVER, Bielefeld Academic Search Engine (BASE) (Німеччина), ResearchBid, Directory of Open Access Journals (DOAJ), WorldCat, EBSCO, CrossRef, Directory Indexing of International Research Journals, Directory of Research Journals Indexing (DRJI), Sherpa/Romeo, Open Access Articles, WorldWideScience.org, JURN, International Scientific Indexing (ISI)**).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Маніца*, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2016. Підходи до діагностики діяльності підприємства в Україні. В: Київський національний університет культури і мистецтв, Українська федерація інформатики, Інститут інформаційних технологій (Каунас, Литва), *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 21-22 Квітень 2016. Київ: Київський національний університет культури і мистецтв, Ч. 1 (0,09 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено використовувані підходи до діагностики діяльності підприємства в Україні).

10. Кириленко, Л.В. та Шмиголь, Н.М., 2017. Концептуальні підходи до моніторингу діяльності підприємств. В: Запорізький національний університет, *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях: XII Міжнародна науково-практична конференція*. Запоріжжя, Україна, 26-27 Жовтень 2017. Запоріжжя: ЗНУ (0,08 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., досліджено та обґрунтовано використання концептуальних підходів до моніторингу діяльності підприємства).

11. Маніца*, Л.В. та Карамушко, А.С., 2017. Сутність логістичного контролінгу та його роль в процесі управління підприємством. В: Запорізький національний університет, Ужгородський університет, *Проблеми управління економічним потенціалом регіонів: Всеукраїнська науково-практична конференція*. Запоріжжя, Україна, 2 Листопад 2017. Запоріжжя: ЗНУ (0,08 друк. арк., особистий внесок автора: 0,05 друк. арк., розглянуто особливості

** Видання одночасно належить до наукових фахових видань України.

*зміна прізвища з Маніца на Кириленко у зв'язку з одруженням (актовий запис № 1234 від 16.09.2017 р.)

логістичного контролінгу та його значення і роль в процесі управління підприємством).

12. Маніца*, Л.В. та Тринц, М.О., 2017. Аналіз сучасного стану галузі машинобудування в Запорізькому регіоні. В: Громадська організація “Центр економічних досліджень та розвитку”, *Наукові підходи до оцінки соціально-економічного розвитку країни: Всеукраїнська науково-практична конференція*. Одеса, Україна, 10-11 Листопад 2017. Одеса: ГО “Центр економічних досліджень та розвитку” (0,10 друк. арк., особистий внесок автора: 0,07 друк. арк., проведено аналіз та оцінку стану машинобудівної галузі в Запорізькому регіоні).

13. Маніца*, Л.В. та Дмитренко, У.Ю., 2017. Стратегічне планування як засіб досягнення цілей підприємства. В: Луцький національний технічний університет, *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція*. Луцьк, Україна, 7 Грудень 2017. Луцьк: ЛНТУ, Ч. 2 (0,14 друк. арк., особистий внесок автора: 0,08 друк. арк., розглянуто особливості стратегічного планування, як засобу досягнення цілей підприємства).

3. Інші публікації, що додатково відображають результати дисертації:

14. Маніца*, Л.В. та Шмиголь Н.М., 2016. Основні аспекти моніторингу діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку: електронний науковий журнал*, [online] Вип. 1, с. 98–102. Доступно: <http://www.market-infr.od.ua/journals/2016/1_2016_ukr/18.pdf> [Дата звернення 27 Червень 2016] (0,46 друк. арк., особистий внесок автора: 0,40 друк. арк., досліджено основні аспекти моніторингу діяльності підприємства, обґрунтовано необхідність проведення моніторингу на підприємствах).

АНОТАЦІЯ

Кириленко Л.В. Сучасні підходи до моніторингу і діагностики діяльності підприємства. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України, Запоріжжя, 2018.

Дисертаційна робота присвячена розвитку теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування підходів до моніторингу і діагностики діяльності підприємств.

Удосконалено науково-методичний підхід до діагностики діяльності підприємства. Удосконалено методичний підхід до діагностики схильності підприємства до банкрутства. Удосконалено методичний підхід до максимізації інтегрального показника для моніторингу діяльності підприємств машинобудування.

---

*зміна прізвища з Маніца на Кириленко у зв'язку з одруженням (актовий запис № 1234 від 16.09.2017 р.)

З метою практичної реалізації запропонованих підходів до діагностики діяльності підприємств було запропоновано удосконалити відповідну інформаційно-аналітичну систему. Результатом роботи даної системи є перелік практичних рекомендацій для кожного підприємства, що дозволяють комплексно поліпшити фінансовий стан суб'єктів господарювання за напрямками ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Сценарне моделювання дозволило оцінити вплив від зростання доходів на показники рентабельності і ділової активності.

Надано сучасне трактування понять “діагностика” та “моніторинг діяльності підприємства”.

Ключові слова: діагностика підприємства, економічні інструменти, моніторинг діяльності підприємства, процес діагностики, аналітичний метод, індукція, дедукція, прийом порівняння.

АННОТАЦИЯ

Кириленко Л.В. Современные подходы к мониторингу и диагностике деятельности предприятия. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Запорожский национальный университет Министерства образования и науки Украины, Запорожье, 2018.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методических положений и практических рекомендаций по формированию подходов к мониторингу и диагностике деятельности предприятий.

Усовершенствован научно-методический подход к диагностике деятельности предприятия. Усовершенствован методический подход к диагностике склонности предприятия к банкротству. Усовершенствован методический подход к максимизации интегрального показателя для мониторинга деятельности предприятий машиностроения.

С целью практической реализации предложенных подходов к диагностике деятельности предприятий было предложено усовершенствовать соответствующую информационно-аналитическую систему. Результатом работы данной системы является перечень практических рекомендаций для каждого предприятия, позволяющие комплексно улучшить финансовое состояние субъектов хозяйствования по направлениям ликвидности, платежеспособности и финансовой устойчивости. Сценарное моделирование позволило оценить влияние от роста доходов на показатели рентабельности и деловой активности.

Предоставлено современную трактовку понятий “диагностика” и “мониторинг деятельности предприятия”.

Ключевые слова: диагностика предприятия, экономические инструменты, мониторинг деятельности предприятия, процесс диагностики, аналитический метод, индукция, дедукция, метод сравнения.

SUMMARY

Kyrylenko L.V. Modern approaches to monitoring and diagnostics of enterprise activity. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by Types of Economic Activity). – Zaporizhzhia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zaporizhzhia, 2018.

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological provisions and practical recommendations on the formation of approaches to monitoring and diagnosing the activities of enterprises.

The scientific-methodical approach to diagnostics of the enterprise's activity is improved. The expediency of systematic diagnostics of activity of enterprises is established. The synthesis of various scientific provisions, in relation to the methods of diagnostics of activity, allowed them to be improved, paying particular attention to the assessment of the impact of internal and external factors and the risks affecting the effectiveness of activities. Implementation into the practical activity of the advanced scientific methodical approach to the diagnostics of the enterprise's activity enabled enterprises of the machine-building industry to make quality management decisions to ensure the effective functioning of enterprises

The methodical approach to the diagnostics of the company's predisposition to bankruptcy, based on an integrated assessment of their financial status, is suggested. The main problem of such an assessment is the identification of integral values by stability classes. In the framework of this study, it was suggested to use fuzzy mathematical methods to solve it. As a result, the boundaries of the four classes of stability were obtained, which made it possible to identify the current financial status of the enterprises under consideration.

To develop recommendations for improving the financial status of the analyzed enterprises, the methodical approach to maximizing the integral indicator has been improved by managing the structure and sources of their financing within the limits of permissible structural changes. The use of this methodical approach in the enterprises of the machine-building industry allows timely response to negative trends, deterioration of business activity, solvency, liquidity and financial stability.

In order to implement the proposed approaches to the diagnosis and monitoring of enterprises, the information and analytical system has been improved. The result of this system is a list of practical recommendations for each enterprise, which allow to comprehensively improve the financial position of business entities in areas of liquidity, solvency and financial stability. Scenario modeling allowed to estimate the effect of income growth on profitability and business activity indicators.

The definition of the essence of concepts “diagnostics” and “monitoring” is given.

Having examined various scientific and theoretical approaches to the definition of the economic essence of the concept of “diagnostics”, the author proposes to consider this concept as a research process of assessing the state of the enterprise and the enterprise management system, identifying the nature of violations of the normal

course of economic processes and developing ways to improve the management of the system provided. from the point of view of integrated and systemic approach and takes into account the connection with the current legislative base.

There is generalized a wide range of scientific approaches to the definition of the term “monitoring of enterprise activity” and suggested the author's interpretation of this concept as a process of collection, systematization and continuous monitoring of the state of the enterprise, using data in the short term (month), considering the monitoring as a component of enterprise diagnostics , reflects the state and operational dynamics of activity indicators of enterprises, allows operatively to make managerial decisions. Unlike existing ones, author's interpretation considers monitoring as one of the components of enterprise diagnostics.

It is established that the object of diagnosis is not taken by the enterprise itself as an economic entity, but only by the results of its activities, which is not entirely true, as the data on the enterprise's performance in itself are not objectively sufficient to formulate sound conclusions and conclusions about the effectiveness of its activities and specify the existing ones problems.

Key words: enterprise diagnostics, economic instruments, enterprise activity monitoring, diagnostic process, analytical method, induction, deduction, reception of comparison.

КИРИЛЕНКО ЛІАНА ВІКТОРІВНА

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ І ДІАГНОСТИКИ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 08.05.2018. Формат 60×90/16.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times.
Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 110 прим. Зам. № 248.

Запорізький національний університет

69600, м. Запоріжжя, МСП-41
вул. Жуковського, 66
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2952 від 30.08.2007